

Rewolucja Rożawy i demokratyczny konfederalizm na tle sytuacji na Bliskim Wschodzie

Paweł Ziółkowski

25 lutego 2018 (cz. 1), 2 marca 2018 (cz. 2), 7 maja 2018 (cz. 4)

Spis treści

Cz. 1: Zarys sytuacji	3
Cz. 2: Demokratyczna Federacja Północnej Syrii	7
Cz. 3 Życie w Rożawie	12
Cz. 4: Idea demokratycznego konfederalizmu	18

Cz. 1: Zarys sytuacji

Artykuł jest pierwszym z serii poświęconej radykalnej demokracji, jaką w północnej Syrii budują Kurdowie i ich sojusznicy. Na Bliskim Wschodzie, czyli w regionie znanym z konserwatyzmu, mimo toczącego się wokół konfliktu, zdominowanego przez skrajnych fanatyków religijnych, powstaje współczesna utopia oparta na demokracji bezpośredniej, prawach mniejszości, swobodzie wyznania (lub jego braku), równouprawnieniu płci, humanizmie, spółdzielczości i ekologii. Choć ta ostatnia w warunkach wojennych, gdzie np. podstawowym źródłem energii są napędzane ropą generatory, pozostaje głównie w sferze deklaracji.

Powstaje w oparciu o myśl Abdullaha Ocalana¹. Ocalan, przebywający w tureckim więzieniu lider Partiya Karkerên Kurdistanê (PKK – Partia Pracujących Kurdystanu), początkowo typowy przywódca lewicowej partyzantki, odrzucił na przełomie wieków ideologię komunistyczną i zwrócił się w stronę demokracji. Początkowo demokracji odgórznej, z czasem, pod wpływem amerykańskiego, anarchizującego myśliciela Murraya Bookchina, demokracji bezpośredniej². Dziś ta idea jest realizowana w praktyce w Rożawie, zdominowanym przez Kurdów regionie Syrii. Realizują ją jednak nie tylko Kurdowie, ale także inne grupy etniczne i religijne tam zamieszkujące: Arabowie, Syriacy/Asyryjczycy, Turkmeni i inni. Swoistym „znakiem rozpoznawczym” Rożawy stał się na Zachodzie wizerunek kurdyjskich bojowniczek walczących z bronią w ręku przeciwko Daesh (ISIS, alias Państwu Islamskiemu), ale te waleczne dziewczęta to tylko „wierzchołek góry lodowej” przemian.

Rożawa (zapisywana w źródłach anglojęzycznych jako Rojava) oznacza po kurdyjsku zachód i jest nazwą zachodniej części Kurdystanu, części „syryjskiej”. Kurdystan jest bowiem, tak jak niegdyś Polska, pod panowaniem zaborców, tyle, że tutaj mamy ich czterech: Turcja, Syria, Irak i Iran. Kurdystan trafił w granice tych państw w wyniku rozpadu Imperium Osmańskiego. Przy czym początkowo, wg. ustaleń dyplomatycznych kończących I wojnę światową na Bliskim Wschodzie (traktat z Sevres), Kurdowie mieli otrzymać autonomię. Tak się nie stało, dzięki sprzeciwowi i działaniom powstałej na gruzach imperium Republiki Turcji. Pozostałe „zabory” noszą odpowiednio nazwy Bakur, czyli północ – ten region jest pod okupacją turecką, Basur, południe – iracką i Rożhilat (Rojhilat), wschód – irańską.

We wszystkich tych krajach Kurdowie byli obiektami prześladowań, choć ich zakres był różny. W Syrii sprowadzał się do przymusowej arabizacji, zwalczania języka i kultury, przesiedleń ludności kurdyjskiej i osiedlania na ich miejscu arabskiej, a nawet odebrania w latach 1961-62 części społeczności kurdyjskiej (do 350 tysięcy osób) praw obywatelskich³. To ostatnie wynikało z propagandowego stwierdzenia, że Kurdowie są przybyszami z Tur-

¹ Zarys idei Ocalana po polsku: <https://freelab2014.files.wordpress.com/2015/03/w-strone-demokracji-bezpanstwowej-screenview.pdf>.

² O inspiracji Bookchinem: <https://zielonaanarchia.wordpress.com/2017/01/05/bookchin-ocalan-i-dialektyka-demokracji>.

³ Maria Giedz „Kurdowie we współczesnych społecznościach Bliskiego Wschodu”, [w] „Przegląd Politologiczny” nr 1/2014, s. 284 i 293. Dostęp online: <http://przeglad.amu.edu.pl/wp-content/uploads/2014/05/pp-2014-1-283-298.pdf>. Inne źródła podają też inne liczby.

cji. Tymczasem jak pisze dr Piotr Pochyły z Uniwersytetu Zielonogórskiego: „(Kurdowie syryjscy) są to głównie potomkowie średniowiecznych kalifów, którzy osiadali na tych ziemiach”⁴. Dr Maria Giedz pisze: „Prawdą jest to, że niewielkie grupy ludności kurdyjskiej żyjącej w formie koczowniczej w 1924 r. uciekły na południe przed reformami Mustafy Kemala (Atatürka), twórcy laickiego państwa tureckiego. Nie oznacza to jednak, że jest to ludność napływowa, gdyż życie koczowników polega na zmianie terenów pastewnych w zależności od pory roku i żyzności pastwisk.”⁵ Można tu zwrócić uwagę, że Kurdem był słynny Saladyn. Co ciekawe, wg raportu Human Rights Watch z 1996 roku pozbawienie obywatelstwa nie miało związku z faktycznym pochodzeniem z tych koczowniczych grup, ale zwyczajnym pechem, albo brakiem funduszy na łapówkę, zdarzały się nawet przypadki odmiennego traktowania rodzeństw, lub rodziców i dzieci⁶.

Kiedy w 2011 wybuchło w Syrii powstanie przeciw dyktaturze rodziny Asadów zaangażowanie Kurdów było umiarkowane. Dopiero w następnym roku to się zmieniło. 19 lipca 2012 roku wybuchła rewolucja Rożawy. Zaczęła się od Kobani (Kobane), miasta, które potem stało się symbolem oporu i zwycięstwa nad Daesh, dzień później dołączyły miasta Amuda i Efrin (Afrin).

Na Kurdów z ruchu demokratycznego konfederalizmu, tzw. ocalanistów (od nazwiska Ocalana, zwanego też „Apo”, stąd pojawia się też apizm i apiści) świat zwrócił uwagę kiedy Dash rozpoczęło ludobójstwo Jazydów, a oni jako jedyni (potem dołączyło lotnictwo USA) ruszyli na ich ratunek. Po raz drugi podczas oblężenia Kobani. Oblężenia, które przeszło do legendy a miasto zyskało przydomek „bliskowschodniego Stalingradu”, gdyż to jego udana obrona była punktem zwrotnym w walce z Daesh. Tutaj po raz pierwszy zostało powstrzymane. Tu zaczęła się ofensywa, która doprowadziła do wyzwolenia północnej Syrii w tym stolicy „kalifatu”.

Ofensywę te prowadziły kurdyjskie oddziały YPG i YPJ (Yekîneyên Parastina Gel – Powszechnie Jednostki Obrony, Yekîneyên Parastina Jin – Kobiety Jednostki Obrony), oraz sprzymierzone z nimi oddziały innych grup etnicznych i religijnych. Były to min innymi niektóre oddziały tzw. Wolnej Armii Syrii (znane pod angielskim skrótem FSA – Free Syrian Army); oddziały Al Sanadid, należące do arabskiego (beduińskiego) plemienia Szammar (Shammar)⁷, które współpracuje z Kurdami od XVIII wieku; oddziały Syriackiej Rady Wojskowej (Mawtbo Fulhoyo Suryoyo – MFS), Syriacy (zwani też Asyryjczykami, Chaldejczykami, lub Aramejczykami) to bliskowschodni chrześcijanie.

W październiku 2015 roku ugrupowania te utworzyły Syryjskie Siły Demokratyczne, znane pod angielskim skrótem SDF (Syrian Democratic Forces, rządziej arabskim QSD). W ich skład weszły z czasem wszystkie niedźihadystyczne formacje rebelianckie na północy Sy-

⁴ Piotr Pochyły „Kurdowie w Iraku na przestrzeni wieków”, [w] „Przegląd Narodowościowy” nr 1/2012, wyd. Uniwersytet Zielonogórski, str. 53. Dostęp online: <http://www.ip.uz.zgora.pl/index.php/przeglad-narodowosciowy/numery-issues/164-kurdowie-kurds-przeglad-narodowosciowy-journal-of-nations-no-1-2012>.

⁵ Maria Giedz „Kurdistan syryjski i zamieszkujący go Kurdowie” [w] tamże, str. 70.

⁶ <https://www.hrw.org/reports/1996/Syria.htm>

⁷ Więcej o Szammar: http://www.almaszrik.uni.lodz.pl/Beduinska_arystokracja_Szammar%20.pdf.

rii. Dziś gdy mówimy o rebeliantach, opozycji, czy FSA, to są to de facto albo dżihadyści, albo, w przypadku formacji turkmeńskich, neoosmańscy pantureccy faszyści. Przy czym jeżeli chodzi o Turkmenów, czyli przedstawicieli bliskowschodniej mniejszości ludów tureckich (nie należy ich mylić z Turkmenami z Turkmenistanu), to inne ich formacje wchodzi także w skład SDF.

To SDF były główną siłą, która pokonała Daesh. Siły reżimu i „umiarkowani” rebelianci (czytaj „umiarkowani dżihadyści”) byli zajęci walką między sobą. Rosja i Iran wspierał reżim przeciw „umiarkowanym”, Arabia Saudyjska i Katar „umiarkowanych”, a Turcja Daesh i Turkmenów (ale nie tych w SDF). Jesienią zeszłego roku SDF wyzwoliły Rakkę (Raqqa), którą Daesh uznało swoją stolicą. W tej chwili prowadzą ofensywę w prowincji Deir ez Zor, aczkolwiek ostatnio uległa ona zahamowaniu. Powodem jest napasć Turcji na Efrin (po arabsku Afrin).

Turcja już drugi raz atakuje Syrię. Rożawa, używająca obecnie nazwy Demokratyczna Federacja Północnej Syrii, jest podzielona na trzy regiony, do niedawna nazywane, w nawiązaniu do demokracji szwajcarskiej, kantonami. Obecnie trzy kantony zostały zastąpione przez trzy regiony, które z kolei dzielą się na dwa kantony każdy. Dwa z regionów są połączone, trzeci, położony najdalej na zachód Efrin, jest izolowany. Latem 2016 roku SDF podjęły próbę połączenia ówczesnych kantonów. Próba ta została zablokowana pierwszą turecką agresją znana pod kryptonimem „Tarcza Eufratu”. Armia turecka, oraz współdziałające z nią formacje dżihadystyczne wkroczyły do Syrii i przejęły z rąk Daesh bez walki⁸ przygraniczne miasto Jarablus, oraz tereny między nim a miastem al Bab. W samym al Bab początkowo Turcy nie osiągnęli porozumienia z Daesh i podjęli nieudane próby szturmów okupione ciężkimi stratami, min w broni pancernej. Wobec ich fiaska najprawdopodobniej wrócili do układania się z terrorystami⁹, gdyż ci mimo sukcesu w obronie przekazali im miasto po ustaniu szturmów. Pozwoliło to na ostateczne zablokowanie połączenia kantonów. Podczas szturmów al Bab armia turecka, a zwłaszcza lotnictwo przebiły w „precyzji” lotnictwo reżimu i Rosji powodując olbrzymie straty wśród ludności cywilnej. Wg Syryjskiego Obserwatorium Praw Człowieka co najmniej 432 cywili, w tym prawie 100 dzieci zostało zabitych między 13 listopada 2016 a 17 lutego 2017 roku¹⁰.

20 stycznia 2018 roku Turcja zaatakowała ponownie. Tym razem obiektem ataku jest sam region Efrin, a celem czystki etnicznej i zniszczenie demokratycznych przemian. Prezydent, a de facto dyktator Turcji, Recep Erdogan praktycznie wprost zapowiada czystki

⁸ Fakt zawarcia układu potwierdza zarówno przebieg operacji, jak i zeznania samych terrorystów z Daesh, zobacz: <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-to-rebuild-in-africa-if-defeated-in-syria-and-iraq-a7234456.html>.

⁹ Pod koniec kwietnia zeszłego roku turecka gazeta „Birgun” opisała przekazanie Daesh tureckich wołów bojowych przez protureckich dżihadystów. Być może był to element targu. Artykuł po turecku: <https://www.birgun.net/haber-detay/oso-tsk-ye-ait-tanki-isid-e-verdi-156967.html> i po angielsku: <https://kom-news.org/turkey-backed-fsa-sold-turkish-armoured-vehicles-to-islamic-state-military-source>.

¹⁰ <http://www.syriaahr.com/en/?p=61068>.

etniczne¹¹ twierdząc, że Efrin jest w większości arabskie, a Kurdowie to „napływowa mniejszość”, co nie jest prawdą¹², i że on „przywróci Efrin prawowitym właścicielom”. Niedawno ujawnione zostało nagranie, na którym dżihadyści towarzyszący armii Tureckiej jawnie zapowiadają, że osiedlą się w wioskach z których wygnają prawowitych mieszkańców¹³.

22 lutego Rada Zdrowia Efrin opublikowała imienną listę 176 cywili zabitych w tureckim ataku. W tym 27 dzieci. Rannych zostało 484 cywili, w tym 60 dzieci¹⁴. Już po tym napłynęły kolejne dane o ofiarach. Jeszcze tego samego dnia turecka artyleria ostrzelała cywilny konwój zmierzający w akcji solidarnościowej do Efrin i wiozący pomoc humanitarną. Jedna osoba zabita i 12 rannych (w tym 58-letnia matka dziennikarza Kovana Direja, który jako jeden z pierwszych poinformował o ataku)¹⁵. 24 lutego w wiosce Qenterê (Qantara), dystrykt Mabeta (Mopata) zabity został Ibrahim Reshid (Rasho), miał lat 5 (inne źródła podają 4). Kilka innych osób, w tym jego brat, zostało rannych¹⁶. Lista nie obejmuje też egzekucji na cywilach na terenach opanowanych przez Turcję. Wspomniane już Syryjskie Obserwatorium Praw Człowieka, które nie jest bynajmniej źródłem prokurdyjskim, podaje 7 takich przypadków¹⁷. Potwierdzają to filmy wykonywane przez samych tureckich żołnierzy, a zwłaszcza współdziałających z nimi dżihadystów. Pojawiły się nagrania takich egzekucji¹⁸, czy znęcania się nad cywilami¹⁹. Ponadto 18 lutego Turcja, lub jej dżihadyści (stawiam na tych drugich) prawdopodobnie użyli w wiosce Erende broni chemicznej – chloru²⁰.

Jak widać wojna w Syrii nie tylko nie przygasa, ale zdaje się dopiero rozkwitać. Mimo jej okropności Rożawa to nie tylko dzielne wojowniczk i wojowniczy. To także rozwój samorządów, szkolnictwa wszystkich szczebli, kultury, czy spółdzielczości. W regionie schronie-

¹¹ <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/kurdish-forces-syria-turkey-kurdistan-counter-attack-battle-militia-erdogan-olive-branch-latest-a8172851.html> i <http://theregion.org/article/12730-is-turkey-preparing-for-an-ethnic-cleansing-of-syrian-kurds>.

¹² <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2018/01/turkey-syria-does-erdogan-want-to-settle-in-afirin.html>.

¹³ <https://twitter.com/RodiSad/status/964656807670108160>.

¹⁴ <https://anfenglishmobile.com/rojava/176-civilians-massacred-by-the-turkish-state-in-afirin-in-34-days-25074>.

¹⁵ <https://twitter.com/kovandire/status/966804208837169157>, <https://twitter.com/TheRegionOrg/status/967002874415865857>.

¹⁶ <https://anfenglishmobile.com/rojava/turkish-army-kills-5-year-old-boy-in-afirin-25113>.

¹⁷ <http://www.syriaahr.com/en/?p=85463>

¹⁸ <https://twitter.com/CivilWarMap/status/966754047930912768>.

¹⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=TzhNfwKh26k>.

²⁰ <https://anfenglishmobile.com/rojava/health-council-finds-traces-of-chlorine-gas-after-turkish-attack-25002>.

nie znalazło wielu uchodźców (część w do tej pory względnie bezpiecznym Efrin²¹, gdzie teraz są obiektami tureckich ataków²²).

W kolejnych artykułach postaram się opisać różne aspekty sytuacji w Rożawie. Część druga, zatytułowana „Demokratyczna Federacja Północnej Syrii” będzie o tym co dokładnie się dzieje w Rożawie. Trzecia „Demokratyczny konfederalizm”, o ideach i ich autorze, Ocalanie. Czwarta „Dzineologia, czyli kurdyjski feminizm”, o wyzwoleniu kobiet w Rożawie. Kolejne między innymi o mniejszościach, sytuacji w krajach regionu i jej wpływie, fałszywych zarzutach (ale nie mam zamiaru ukrywać też i prawdziwych ciemniejszych stron) i innych powiązanych zagadnieniach. Ile mi tego wyjdzie w praktyce – nie wiem. Przypuszczam, że sporo. Mogą się też pojawić bieżące sprawy, którymi zdecyduje się tu zająć. Obawiam się, że mogą one się wiązać z tureckimi działaniami w Efrin.

Cz. 2: Demokratyczna Federacja Północnej Syrii

Demokratyczna Federacja Północnej Syrii to oficjalna nazwa projektu radykalnej demokracji w Rożawie. Pod tym szyldem funkcjonuje od grudnia 2016 roku. Wcześniej w użyciu była nazwa Demokratyczna Federacja Rożawy – Północnej Syrii. Zmiana miała podkreślić multietniczny charakter tego projektu poprzez rezygnację z kurdyjskiej nazwy regionu. Chciano też dobitnie podkreślić, że celem ruchu ocalanowskiego nie jest oderwanie Rożawy od Syrii, lecz reformowanie stosunków wewnątrz istniejących granic²³. Wielu Kurdów

²¹ Kurdyjski Czerwony Półksiężyc podaje liczbę uchodźców w Efrin na ćwierć miliona, przy czym liczba ta nie obejmuje osób, które przed 2011 rokiem mieszkały w Aleppo: <http://www.heyvasor.com/wp-content/uploads/2018/02/Efrin-02.02.2018.pdf>. Zdarzały się przypadki powrotu do Efrin uchodźców z Europy: <http://en.hawarnews.com/their-alleged-paradise-has-never-been-better-than-homeland>. W październiku ubiegłego roku w obozie uchodźców Robar otwarto szkołę: <http://en.hawarnews.com/school-for-robar-camps-children>.

²² Celem ataku był min obóz uchodźców Robar: <http://theregion.org/article/12603-if-the-afrin-invasion-is-about-039-border-security-039-why-is-turkey-targeting-a-refugee-camp> i <http://en.hawarnews.com/turkish-occupation-planes-shelled-robar-camp-vicinity-injured-displaced>. Obyło się bez ofiar śmiertelnych, ale tych dużo jest wśród uchodźców żyjących poza obozami. Ponieważ zazwyczaj cała rodzina mieszka na małej powierzchni, w przypadku trafienia liczba ofiar jest wysoka. 21 stycznia tureckie lotnictwo zaatakowało ważny strategiczny cel, jakim była ferma drobiu prowadzona przez trzy rodziny uchodźców z prowincji Idlib. Zginęło 11 osób w tym sześcioro dzieci od roku do 17 lat: <https://anfenglishmobile.com/rojava/documented-massacres-caused-by-turkish-attacks-on-afrin-24763>. 26 stycznia zginęło sześcioro członków rodziny uchodźców al Khater. 9, 14, 15, 17, 40 i 45 lat. Przeżyła 19-letnia dziewczyna, ma tylko poranione ręce, ale jest w bardzo ciężkim stanie psychicznym: <https://anfenglishmobile.com/rojava/documented-massacres-caused-by-turkish-attacks-on-afrin-24763> i <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/afrin-turkey-invasion-syria-enclave-kurds-ypg-airstrike-war-civil-a8182266.html>. 28 stycznia w Gubele ośmiu członków trzech rodzin uchodźców (w tym 5 dzieci) zginęło, a siedmioro zostało rannych. <https://anfenglishmobile.com/rojava/death-toll-in-turkish-massacre-in-an-afrin-village-rises-to-8-24525>, zdjęcia i materiały filmowe (uwaga, bardzo drastyczne): http://www.kurdonline.ml/2018/01/efrin_86.html.

²³ <https://anfenglish.com/kurdistan/final-declaration-of-the-federal-system-constituent-assembly-conference-17810>.

negatywnie przyjęło zarzucenie tej tradycyjnej kurdyjskiej nazwy. Inni z humorem stwierdzili, że oto nie ruszając się z domu przeprowadzili się z Rożawy do Bakuru. Dla przypomnienia, Rożawa, czyli zachód to Kurdystan „syryjski”, Bakur znaczy północ i odnosi się do terenów Kurdystanu zajmowanych przez Turcję, zaś nowa nazwa po kurdyjsku to Fede-raliya Demokratîk a Bakûrê Sûriyê.

Podstawą funkcjonowania Demokratycznej Federacji jest umowa społeczna będąca de facto konstytucją. Jej aktualnie obowiązująca wersja została uchwalona podczas Zgromadzenia Konstytucyjnego, które odbyło się w dniach 27-29 grudnia 2016 roku z udziałem 165 delegatów²⁴.

Umowa głosi, że podstawą funkcjonowania Federacji jest demokracja, ekologia i prawa kobiet (art. 2). Gwarantuje min. pełny parytet płci na wszystkich szczeblach samorządu. Realizowane jest to poprzez równoczesne pełnienie funkcji kierowniczych przez dwie osoby, kobietę i mężczyznę (art. 12). Przy czym obowiązuje ograniczenie ilości kadencji do dwóch (art. 81). Zagwarantowane są prawa mniejszości, w wyborach do rad samorządowych 60% miejsc jest wybieranych w wyborach powszechnych, natomiast 40% przysługuje mniejszościom (art. 50, 55 i 58). Umowa gwarantuje przestrzeganie praw człowieka (art. 17), praw dziecka (art. 46), wolność światopoglądu i jego wyrażania (art. 22), prawo do samoobrony (art. 31), czy własności (art. 43). Zakazane jest stosowanie kary śmierci (art.18) i tortur (art. 19), oraz dyskryminacja (art. 24). W sprawach dotyczących interesu publicznego ma być obligatoryjne referendum (art. 73)²⁵.

Większość tego jest realizowana w praktyce. Piszę większość, bo pomimo licznych zapisów odnoszących się do ekologii (np. art. 32, 42 i 76) warunki wojny i embarga powodują, że w praktyce nie wygląda to różowo. Przykładowo wobec zniszczenia sporej części sieci energetycznej głównym źródłem zasilania pozostają generatory zasilane ropą. Postępuje co prawda odbudowa linii przesyłowych i elektrowni wodnych na Eufracie²⁶, ale ich potencjału nie da się w pełni wykorzystywać z powodu działań rządu tureckiego. Turcja przy pomocy własnego systemu zapór na tej kluczowej rzece blokuje przepływ wody i obniża jej poziom znacząco utrudniając pracę elektrowni. 12 lutego 2018 roku z tego powodu dostawy prądu zostały ograniczone do 14 godzin dziennie²⁷. Takie działanie nie jest niczym nowym w polityce Turcji, kraj ten wielokrotnie stosował blokowanie przepływu wody ja-

²⁴ tamże.

²⁵ Pełny tekst w języku angielskim: <http://vvanwilgenburg.blogspot.com/2017/03/social-contract-of-democratic.html>. W wydanej w zeszłym roku książce Meredith Tax „Droga w nieznane. Kurdyjki walczące z Państwem Islamskim” znajduje się polskie tłumaczenie wcześniejszej wersji.

²⁶ <http://en.hawarnews.com/workers-in-the-euphrates-dam-are-racing-to-light-their-city>, <http://en.hawarnews.com/since-al-tabqa-liberated-electrical-workshops-repairing-the-electrical-grids>.

²⁷ <http://en.hawarnews.com/cutting-water-of-euphrates-river-results>. Wcześniejsze przy-padki: <http://en.hawarnews.com/turkey-cuts-euphrates-rivers-water-electricity-reduced>, <http://en.hawarnews.com/catastrophic-drop-in-water-threatens-thousands-lives-in-north-syria>, <http://en.hawarnews.com/turkey-cuts-euphrates-water-levels-drastic-decrease>, <http://en.hawarnews.com/turkey-cutting-off-euphrates-water-tishrin-dam-ceases>.

ko formę represji i nacisku na swoich sąsiadów²⁸. Innym problemem jest kwestia odpadów. Brakuje możliwości utylizacji śmieci i są one najczęściej po prostu palone.

Znacznie lepiej wygląda kwestia samorządu. W 2017 roku odbyły się wybory do jego dwóch szczebli. 22 września miały miejsce wybory współprzewodniczących gmin. Nazwy gmina używam dla najniższego szczebla organizacji, można je też tłumaczyć jako wspólnoty. Jest ich prawie 4 tysiące i obejmują dzielnice w mieście lub wioski licząc od kilkudziesięciu do kilkuset gospodarstw domowych²⁹. Jest to podstawowa komórka samorządowa.

Raport komisji wyborczej podaje dane z rozbiciem na regiony. I tak w regionie Dżazira oddano 437 142 głosów na 7 687 kandydatów w 2 551 gminach, wybierając 5 102 współprzewodniczących. W regionie Eufratu oddano 135 611 głosów na 3 192 kandydatów w 849 gminach i wybrano 1 698 współprzewodniczących. W regionie Efrin (Afrin) oddano 155 697 głosów na 1 440 kandydatów w 415 gminach i wybrano 830 współprzewodniczących. Frekwencja wynosiła 70%³⁰.

Taka ciekawostka obrazująca kwestię praw mniejszości w Rożawie. W wyborach tych po raz pierwszy w historii Syrii swojego przedstawiciela uzyskali syryjscy Romowie. To mała społeczność określająca się nazwą Koçer i mieszkająca od 50 lat w dwóch kwartałach Efrin (miasta) znanych jako Koçera. Ich przedstawiciel Martyr Diloan został współprzewodniczącym gminy wraz z Kurdyjką Murtezą Hacî Kamber³¹.

1 grudnia odbyły się wybory drugiego stopnia, na poziomie powiatu/miasta i kantonu. Wystartowało w nich 5912 kandydatów. 546 było niezależnych, pozostali reprezentowali 22 partie i organizacje polityczne, które wystawiły, w zależności od regionu 2 lub 3 listy zbiorcze). Frekwencja wyniosła 69%³²

Wybory te początkowo planowano na 3 października, zostały jednak przeniesione, gdyż okazało się, że zaplanowane tak szybko po poprzednich są zbyt dużym wyzwaniem organizacyjnym. Wybory trzeciego stopnia, na szczeblu regionów i ogólnofederacyjnym planowano początkowo na 19 stycznia tego roku. One także zostały przełożone³³ i w aktualnej sytuacji tureckiej agresji na Efrin trudno powiedzieć, kiedy się odbędą.

Jak już pisałem aktualnie (od sierpnia 2017 roku) Demokratyczna Federacja dzieli się na trzy regiony, każdy po dwa kantony. Regiony to Dżazira (Cizire, lub Jazira), obejmujące kantony Heseke i Kamiszlo, Kobani/Eufrat z kantonami Kobani i Gire Spi/Tel Abyad,

²⁸ <http://asbarez.com/165210/dam-turkey-again> .

²⁹ <https://cooperativeconomy.info/creating-a-participatory-system-of-economic-democracy-in-rojava> .

³⁰ <http://en.hawarnews.com/high-commission-70-participated-in-communes-elections> .

³¹ <https://anfenglish.com/rojava/efrin-s-roma-community-also-takes-a-seat-in-democratic-federation-22355> .

³² <https://anfenglish.com/rojava/northern-syria-election-results-announced-23501> , <http://en.hawarnews.com/high-electoral-commission-disclosed-local-administration-elections-outcomes> .

³³ <https://anfenglish.com/rojava/northern-syrian-democratic-federation-elections-postponed-24031> .

oraz Efrin z kantonami Efrin i Szeħba³⁴. Poza Demokratyczna Federacją pozostają rejony Manbidż, Rakki i Deir ez Zor. O ich ewentualnym przyłączeniu zadecydują mieszkańcy.

Poza Federacją pozostaje też dzielnica Aleppo Szeħ Maksud (Sheikh Maqsoud, Sheikh Maksoud, Sheikh Maqsood, Sheikh Maqsud, Şêx Meqsud). O Aleppo mówiło się w mediach bardzo dużo. To o czym się nie mówiło, to o tym, że miasto to dzieliło się na trzy, a nie dwie strefy. Poza reżimem i dżihadystami zwanymi rebeliantami była jeszcze dzielnica, w której nie rządziła ani bezpieka Asada, ani umiarkowani obcinacze głów, w której schronienie znalazło wielu uciekinierów z innych części miasta i której broniły oddziały YPG i YPJ. Broniły zarówno przed sporadycznymi atakami sił reżimowych jak i, znacznie częstszymi i bardziej zaciekłymi dżihadystów³⁵, w tym także z użyciem broni chemicznej³⁶. Te ostatnie potwierdziła nawet Amnesty International³⁷ znana z publikowania fałszywych zarzutów pod adresem Rożawy³⁸. Zasadność ataków była spowodowana głównie korytarzem humanitarnym, jaki pobliski kanton Efrin utrzymywał dla dwóch obleganych przez dżihadystów alawickich miast Nubl i Zahraa³⁹. Alawici to odłam islamu, z którego wywodzi się rodzina Asadów. Dodatkowo są oni przez sunnickich fanatyków uważani za heretyków, gdyż centralną postacią ich wersji islamu jest Ali, zięć Mahometa, ważniejszą nawet niż sam Mahomet. Szyici, którzy sami darzą Alego dużą estymą są im bardziej przychylni. Co cie-

³⁴ <https://anfenglish.com/rojava/northern-syria-made-up-of-3-federal-regions-now-21474> , <http://en.hawarnews.com/what-are-the-democratic-north-syria-federal-regions> .

³⁵ <http://en.hawarnews.com/losing-him-sheik-maksoud-lost-its-sole-hope> , <http://en.hawarnews.com/a-doctor-lost-his-life-in-sheikh-maqsud-neighborhood> , <https://anfenglish.com/kurdistan/one-child-killed-two-civilians-wounded-as-gangs-bomb-sheikh-maqsoud-17076> , <https://anfenglish.com/kurdistan/bombardment-on-sheikh-maqsoud-kills-3-civilians-16683> , <http://en.hawarnews.com/3-civilians-martyred-in-sheikh-maksoud-nieghborhood> , <http://en.hawarnews.com/phil-rockets-launched-by-snc-are-equal-to-regimes-barrels> , <http://en.hawarnews.com/more-than-40-shells-20-houses-destroyed> . Polecam też film pokazujący sytuację w Szeħ Maksud w okresie walk w Aleppo: <https://vimeo.com/167423108> .

³⁶ <http://en.hawarnews.com/amid-the-aleppean-crisis-sheikh-maqsoud-resistance-stands-out> .

³⁷ <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/05/syria-armed-opposition-groups-committing-war-crimes-in-aleppo-city> , <https://www.amnesty.org.uk/press-releases/syria-armed-opposition-group-committing-war-crimes-aleppo-new-evidence> .

³⁸ Fałszywe zarzuty AI dotyczące przymusowych wysiedleń zostały zdementowane zarówno przez rzekome „ofiary” (Zgromadzenie Plemion Arabskich, zrzeszające zamieszkujących w regionie Arabów, wydało oświadczenie, przedstawione na konferencji prasowej w Himo przez ich rzecznika prasowego Eyada Mehameda el Dexila, w którym zdementowano zarzuty AI i poradzono tej organizacji na przyszłość pytać ludzi na miejscu), jak i przez raport ONZ: <https://www.almasdarnews.com/article/un-report-counters-amnesty-internationals-claim-that-kurds-are-ethnically-cleansing-in-syria> , pełny tekst raportu: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/SY/A_HRC_34_CRP.3_E.docx . Niedawno AI opublikowała kłamliwy raport w którym zarzuca YPG ataki na tureckie miasta, tymczasem kłamstwo to zdemaskował Mevlüt Dudu, turecki parlamentarzysta partii CHP (czyli nie prokurdyjski, CHP to kemaliści), który podał, że użyte rakiety miały zbyt krótki zasięg aby były odpalone z terenów Rożawy. Oczywiście nie przyznał, że to turecka prowokacja, samobójcą nie jest, tylko przypisał jakimś „terrorystom”, którzy zaatakowali z terenu Turcji. Co w sumie się zgadza, bo jedynymi terrorystami tam jest państwo tureckie i jego agendy. Artykuł o tym po turecku: http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/911009/CHP_li_Mevlut_Dudu_nun_iddiasi_Roketler_Turkiye_icinden_ateslendi.html .

³⁹ <http://kurdishquestion.com/article/3743-aleppo-a-tale-of-three-cities> .

kawe wg. Polata Kana, jednego z założycieli i dowódców YPG, zaangażowanie dżihadystów w ataki na Szejka Maksud, zamiast w walkę z reżimem było jedną z przyczyn ich porażki w Aleppo⁴⁰.

Piszę o Szejku Maksud, mimo, że nie należy ono do Federacji dlatego, że właśnie w tej dzielnicy wypracowano wiele rozwiązań wdrożonych później w całej Rożawie⁴¹.

Wracając do Federacji. Główną siłą zbrojną są Syryjskie Siły Demokratyczne (SDF). Jak pisałem w poprzedniej części tego cyklu, SDF powstały w październiku 2015 roku. Niejako ich poprzednikiem był Burkan al Firat – Wulkan Eufratu, koalicja kurdyjskich YPG/YPJ z niektórymi formacjami Wolnej Armii Syrii (FSA). Oddziały tejże koalicji brały udział min. w obronie Kobani. Jednym z bohaterów tej pamiętnej bitwy był Abu Leila⁴² (inne zapisy Abu Leyla i Abu Layla). Abu Leila to wojenny przydomek Faisala Abdi Bilal Saadouna, półkurda, półaraba, charyzmatycznego dowódcy multietnicznego Batalionu Północnego Słońca wchodzącego w skład Burkan al Firat, siedmiokrotnie rannego w obronie miasta.

Abu – ojciec to popularny w regionie przydomek. Najczęściej jest łączony z imieniem najstarszego syna i wyraża dumę z męskiego potomka. Nie w tym wypadku. Leila to imię córki. List który do niej napisał z oblężonego Kobani, podobnie jak nagranie z walk, na którym ratuje życie przysypanego gruzem terrorysty Daesh, przeszły do legendy obrony miasta.

„Moja ukochana Leilo

Naszym obowiązkiem jest bronić, pracować i walczyć o Twoją przyszłość i przyszłość dzieci takich jak Ty. Mam nadzieję, że kiedy dorośnięcie, nie obwinicie nas, Waszych rodziców i dziadków, mówiąc, że nic dla Was nie zrobili. Walczę dla Ciebie, dzieci takich jak Ty. Całe to ryzyko i niebezpieczeństwa na które się wystawiamy są pracą nad lepszą przyszłością dla Was, abyście żyli w tym kraju wolnym i bezpiecznym życiem. Będziemy kontynuować naszą rewolucję aż do pełnego oswobodzenia Waszej ojczyzny, drogiej Syrii.

Bardzo za Tobą tęsknię!

Moja maleńka Leilo, bądź dumna z taty, czy przeżyje, czy polegnie.

Całuję Cię.

Twój tata – Tata Leili, Kobani”⁴³

Abu Leila nie zobaczył córki. Poległ na początku operacji, której celem było wyzwolenie Manbidż, miasta w którym pozostała jego rodzina. 3 czerwca 2016 roku został ranny w

⁴⁰ <https://www.kobanikurd.com/archives/63031>.

⁴¹ <https://roarmag.org/essays/revolution-rojava-pluto-book>.

⁴² <https://edition.cnn.com/2016/06/10/opinions/abu-layla-inspirational-leader-ghitis>, <http://en.hawarnews.com/abu-leila-a-year-after-martyrdom-thousands-graduate-his-academy>, <http://www.rudaw.net/english/middleeast/syria/16062016>.

⁴³ <https://twitter.com/jackshahine/status/739512055745675265/photo/1>.

głowę przez snajpera Daesh. Zmarł dwa dni później. Operację tą nazwano jego imieniem. Manbidż zostało wyzwolone dwa miesiące później.

Imię Faisala Abu Leili noszą dwie akademie szkolące bojowników SDF. Jego córka chodzi do szkoły w wyzwolonym Manbidż, a podobizny jej ojca wiszą w Rożawie obok portretów innych poległych w obronie rewolucji, których uznaje się za męczenników. Ich wizerunki wiszą w całej Rożawie (nie tylko na oficjalnym terytorium Demokratycznej Federacji). I prawie tylko ich. Obecny jest jeszcze Ocalan, jako jedyny żyjący, ale już brak jest podobizn liderów politycznych, czy wojskowych. Tylko „wielki nieobecny” ojciec demokratycznego konfederalizmu i poległ w walce o tę ideę.

Obok SDF funkcjonują formacje samoobrony: Hêzên Xweparastinê (HXP) i Hêzên Parastina Cewheri (HPC). Ta pierwsza ma w założeniu stanowić główną siłę obronną Demokratycznej Federacji⁴⁴. Ostatnie szkolenie w Kamiszlo ukończyło 3,5 tysiąca osób⁴⁵. HPC z kolei jest raczej typowym szkoleniem dla cywili⁴⁶.

Sprawami bezpieczeństwa zajmuje się formacja policyjna Asaisza (Asayîşa). Prowadzi szeroki wachlarz działań, od regulacji ruchu, poprzez sprawy kryminalne (w tym np. narkotykowe, niestety jednym z minusów Federacji jest prohibicja dragów), czy zabezpieczanie imprez publicznych po działania antyterrorystyczne. Te ostatnie prowadzi „antyterrororka” Hêzên Antî Terrorê (HAT). Na terenach zamieszkałych przez Syriaków (czyli syryjskich chrześcijan) działa autonomiczna formacja Sutoro. Podobnie jak w Asaiszy, służą w niej też kobiety.

Planowałem tą część niniejszego cyklu poświęcić opisowi Rożawy, a kolejną, idejkom. Jednak ilość informacji do przekazania przerosła planowane ramy. Mając do wyboru albo pisać długi tekst, albo podzielić go na dwa krótsze, wybrałem to drugie. Dlatego trzeci artykuł zatytułowany „Życie w Rożawie” będzie poświęcony takim „cywilnym” zagadnieniom jak edukacja, kultura, imprezy masowe (w tym religijne), czy odbudowa kraju, a dopiero w czwartym zajmę się demokratycznym konfederalizmem i jego twórcą.

Cz. 3 Życie w Rożawie

W trzecim z cyklu artykułów o Rożawie kontynuuję opis sytuacji w regionie. Na początek zajmiemy się szkolnictwem. W asadowskiej Syrii nauka była prowadzona tylko w języku arabskim i zawierała indoktrynację na rzecz rządzącej partii Baas i dyktatora. Pierwsze co zrobiono to wyrzucono tą propagandę, oraz wprowadzono dla różnych grup etnicznych naukę w ich językach. Oczywiście dotyczyło to w pierwszym rzędzie języka kurdyjskiego, a raczej jego dialektu kurmandżi (kurmanji). Jest to jeden z dwóch najpopularniejszych kurdyjskich dialektów, używany głównie w Rożawie i Bakurze. W Syrii od 1963 nauka ję-

⁴⁴ <https://anfenglish.com/rojava/northern-syrian-army-being-formed-23813>.

⁴⁵ https://twitter.com/AfarinMamosta_/status/969254421531103234.

⁴⁶ <http://rojhelat.info/en/?p=8963>, <http://modernslavery.calpress.org/?p=949>, <http://en.hawarnews.com/teachers-of-afrin-to-receive-training-on-using-weapons>

zyka kurdyjskiego była zabroniona. W tej chwili wielu syryjskich Kurdów dopiero się go uczy.

Nauka w języku ojczystym dotyczy też np. języka syriackiego, który jest odmianą aramejskiego i jest używany przez bliskowschodnich chrześcijan określających się jako Syriacy, Asyryjczycy, Chaldejczycy, lub Aramejczycy. Pod rządami reżimu język ten miał się trochę lepiej niż kurdyjski, ponieważ mógł funkcjonować w kościołach. W tej chwili w szkołach syriackich jest nauczany w klasach od pierwszej do szóstej⁴⁷.

Piszę o tym, ponieważ wśród licznych kłamstw na temat Rożawy było rozpowszechniane także i to, że „Kurdowie zmuszają tamtejszych chrześcijan do nauki w języku kurdyjskim”. Jest dokładnie odwrotnie. Dodam, że w sąsiedniej Turcji Syriacy/Asyryjczycy od lat starają się o otwarcie choć jednej własnej szkoły. Bezskutecznie. Ostatnia została zamknięta w 1928 roku⁴⁸. W miejscowościach zamieszkałych przez Turkmenów także funkcjonuje nauczanie w ich języku⁴⁹.

W styczniu zeszłego roku do szkół średnich w kantonie Efrin trafił pierwszy podręcznik dzineologii⁵⁰. Dzineologia (jineologia, jineoloji) to „nauka kobiet”, w uproszczeniu (dużym i przez wielu odrzucanym⁵¹) można ją nazwać „kurdyjskim feminizmem”. Dziś zapewne nie jest wykorzystywany, bo szkoły w Efrin są zamknięte z powodu tureckiej agresji⁵². Na początku roku szkolnego 2017 w kantonie Efrin było 316 szkół (plus jedna w obozie uchodźców Robar⁵³), w kantonie Szehba 24. Łącznie w szkołach regionu Efrin (kantony Efrin i Szehba) uczyło się 43 tysiące uczniów⁵⁴. 31 z tych szkół stało się celem ataków tureckiej armii (stan na 29 lutego 2018)⁵⁵. Niektóre były atakowane jeszcze przed początkiem inwazji. Np. w październiku 2017 roku szkoła w wiosce Qara Baba, po ponad dziesięciokrotnym(!) ostrzelaniu przez Turcję została przeniesiona do budynku zastępczego⁵⁶.

Kiedy jedne szkoły są zamykane, otwierane są inne. Na początku lutego 2018 roku otwarto nową szkołę w Kobani⁵⁷. Kolejną buduje tam inicjatywa z Niemiec⁵⁸. W Kobani otwarto też pierwszą szkołę dla osób niewidomych i słabo widzących⁵⁹. Na początku 2017 roku w mieście i podmiejskich wioskach funkcjonowało 21 szkół, z około 11 tysiącami uczniów w

⁴⁷ <http://en.hawarnews.com/syriacs-will-study-their-language-in-schools-this-year> , <https://twitter.com/davidvergili/status/909313492653629442> . Początkowo nauka obejmowała trzy klasy: <https://youtu.be/QQdnUAjjKyk?t=1m34s> .

⁴⁸ <https://philosproject.org/assyrians-primary-school-istanbul> .

⁴⁹ <http://kurdiscat.blogspot.de/2016/10/confederalisme-democratic-noves-classes.html> .

⁵⁰ <http://en.hawarnews.com/jinology-is-taught-at-aftrin-high-schools> .

⁵¹ <https://roarmag.org/essays/jineology-kurdish-women-movement> .

⁵² <https://www.voanews.com/a/kurds-turkey-shelling-closes-schools-aftrin-northern-syria/4245225.html> .

⁵³ <http://en.hawarnews.com/school-for-robar-camps-children> .

⁵⁴ <https://twitter.com/AzadiRojava/status/909405783514861568> .

⁵⁵ <http://theregion.org/article/12924-31-schools-hit-50-000-students-out-of-school-during-turkey-039-s-aftrin-offensive-report> .

⁵⁶ <http://en.hawarnews.com/due-to-turkish-shelling-on-qara-baba-schools-building-changed> .

⁵⁷ <https://anfenglishmobile.com/rojava/avesta-xabur-school-opens-in-kobane-24710> .

⁵⁸ <https://www.schule-kobane.de> .

⁵⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=bLq8jiDtdp4> .

Kobani i 31 tysiącami w okolicy. Jednak ze względu na niedobór nauczycieli (500 w mieście i 1300 na terenach podmiejskich), liczebność klas sięgała nawet do 55 uczniów. W 10 z tych szkół funkcjonuje program „Ogrody Rożawy”, prowadzony we współpracy z międzynarodową organizacją „Slow Foods”, który ma uczyć dzieci ekologicznego podejścia do uprawy i sadownictwa. Bierze w nim udział około tysiąca uczniów⁶⁰.

27 listopada 2017 roku otwarto pierwszą szkołę, Wahda, w niedawno wyzwolonej Rakce⁶¹. Powstała w dzielnicy al Muszlab (al Mushlab, Meshleb), która była pierwszą wyzwoloną dzielnicą Rakki i pierwszą do której wrócili mieszkańcy⁶². W szkole było 11 nauczycieli i 800 uczniów. Miesiąc później w mieście było już 4 tysiące uczniów⁶³, na początku grudnia w Rakce i okolicznych wsiach dostarczono podręczniki dla 40 tysięcy uczniów⁶⁴.

Szkolnictwo w Rożawie zmagą się z wieloma problemami. W odniesieniu do wyzwolonych rejonów często jest to wieloletnie zapóźnienie edukacyjne wynikające z życia pod okupacją Daesh (ISIS). Przykładowo w otwartej 16 października 2017 roku szkole podstawowej w dzielnicy al Massm w Tabce na 850 uczniów, 450 uczęszcza do klas pierwszych⁶⁵. W jednej z trzech szkół w miejscowości Triszrin (Tishreen) na 350 uczniów aż 200 jest w pierwszych klasach. Przy czym szkoła ma ławki tylko dla 112 osób⁶⁶. To drugi z problemów – brak podstawowego wyposażenia. Często nauka odbywa się na dwie zmiany⁶⁷.

Są jeszcze groźniejsze problemy. W lipcu 2017 roku, podczas przygotowywania do ponownego otwarcie szkoły średniej w Hazima, 20 km na północ od Rakki doszło do wybuchu miny. Ranny został jeden z nauczycieli⁶⁸. We wrześniu 2016 roku w Manbij, w świeżo otwartej szkole eksplodowała przeoczona podczas rozminowania mina. Zginęło troje dzieci, a czternaścioro zostało ranne⁶⁹. Zresztą miny są problemem w całej Rożawie.

Wspominałem o pomocy ze strony kilku organizacji międzynarodowych. To pomoc cenna, ale niewielka. Są organizacje, które mogłyby znacznie bardziej pomóc. Niestety, jak informuje Dilar Kobani z Komisji Edukacji, UNICEF uzależnił swoje wsparcie od przyjęcia

⁶⁰ <https://www.slowfood.com/growing-future-rojava> , <https://www.slowfood.com/kobane-an-eco-challenge-for-humanity> .

⁶¹ <http://en.hawarnews.com/first-school-in-al-raqa-opened> , <http://en.hawarnews.com/preparing-for-opening-of-6-schools-in-al-raqa-city> .

⁶² <http://jinnews.com.tr/en/ALL-NEWS/content/view/69061> , <http://en.hawarnews.com/residents-of-1st-neighborhood-liberated-in-al-raqa-return> .

⁶³ <https://anfenglish.com/news/four-thousand-children-attend-school-in-raqa-23771> .

⁶⁴ <https://twitter.com/coalition/status/939876617488388097> .

⁶⁵ <http://sdf-press.com/en/2017/11/tabqa-850-students-taking-lessons-at-the-16-th-of-october-school> .

⁶⁶ <http://sdf-press.com/en/2017/10/tishreen-village-schools-open-their-doors-to-accommodate-students-despite-the-shortage-of-school-supplies> .

⁶⁷ <http://sdf-press.com/en/2017/11/al-jazra-school-the-problems-we-face-will-not-deter-us-from-continuing-the-educational-process> .

⁶⁸ <http://en.hawarnews.com/a-mine-explosion-before-hazima-secondary-school> .

⁶⁹ <http://www.protectingeducation.org/news/three-school-children-killed-others-injured-explosion-isis-landmines-syria's-manbij> .

w szkołach reżimowego programu nauczania⁷⁰. Cóż, jak widać kiedy ONZ z jednej strony krzyczy jaki to Asad jest zły, jego Fundusz na Rzecz Dzieci chce indoktrynować syryjskie dzieci jaki jest dobry.

Jeżeli chodzi o szkolnictwo reżimowe, to cały czas utrzymują się powiązane z nim szkoły. Głównie w regionie Dżazira co wynika z obecności w miastach Kamiszlo i Hasaka rządowych enklaw. Funkcjonują też prywatne szkoły realizujące rządowy program. Są to głównie szkoły średnie i cieszą się nawet popularnością, gdyż ich świadectwa są honorowane przez rządowe uniwersytety, które z kolei są uznawane na świecie. W tym regionie w szkołach rożawskich (łącznie 2 119) uczy się 188 134 uczniów w szkołach podstawowych i 29 264 w średnich.

Rożawa ma też własne szkoły wyższe, aczkolwiek tu pojawia się problem uznawania, a raczej braku, ich dyplomów na świecie. Są to młode instytucje, najmłodsza w Kobani została dopiero co otwarta w grudniu 2017 roku i tak naprawdę jest jeszcze w fazie organizacji, choć pierwsze zajęcia już ruszyły⁷¹.

Pierwszą szkołą wyższą była powstała w 2014 roku Akademia Nauk Społecznych Mezopotamii⁷². 26 lipca 2015 roku w Efrin otwarty został pierwszy uniwersytet w Rożawie⁷³. W roku akademickim 2017/18 na sześciu kierunkach studiowało na nim 525 studentów, z tego 274 na pierwszym roku⁷⁴. Obecnie nie ma zajęć z powodu tureckiego ataku. Studenci są na froncie, w punktach pomocy medycznej, lub pracują z mediami⁷⁵.

4 lipca 2016 roku otwarto Uniwersytet Rożawy w Kamiszlo. W roku akademickim 2017/18 studiuje na nim 711 osób⁷⁶. W maju 2017 roku ruszyła Akademia Medyczna w Serekaniye (Ras al-Ayn)⁷⁷.

Działają też ośrodki edukacji pozaszkolnej. Przykładowo w Amudzie w centrum „Nahawand” kilkaset (250 w grudniu 2015 roku, 350 w czerwcu 2016 roku, nie znam niestety aktualnej ilości) dzieci uczęszcza na zajęcia muzyki, aktorstwa, malarstwa, choreografii,

⁷⁰ „Rojava: A Utopia in the Heart of Syria's Chaos”, 36 min. 31 s. <https://youtu.be/uQh8aRVJnY4?t=36m31s>. BTW polecam cały ten film.

⁷¹ <http://en.hawarnews.com/opening-a-university-in-kobani>, <http://en.hawarnews.com/opening-of-university-of-kobani-officially-announced>, <https://alshahidwitness.com/first-university-opened-kobani>.

⁷² <https://rojavareport.wordpress.com/2014/08/31/first-new-university-to-open-in-rojava>, <http://new-compass.net/articles/revolutionary-education-rojava>.

⁷³ <https://www.facebook.com/AfrinUniversity2015>, <http://en.hawarnews.com/afrin-university-is-opened-today>, <https://www.al-monitor.com/pulse/ru/originals/2016/05/kurds-rojava-afrin-first-university-ideology-ocalan.html>.

⁷⁴ <http://en.hawarnews.com/afrin-university-opens-its-doors>.

⁷⁵ <https://anfenglishmobile.com/rojava/rector-and-students-in-this-university-part-of-the-resistance-25302>.

⁷⁶ <http://en.hawarnews.com/university-of-rojava-its-faculties-students-teachers-number>

⁷⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=t6kZonnKfs8>, <https://anfenglish.com/rojava/medical-academy-of-mesopotamia-opened-in-rojava-21159>.

szachów i języków obcych. Są wśród nich zarówno dzieci miejscowe, jak i dzieci uchodźców z innych regionów Syrii⁷⁸.

We wrześniu 2016 roku, w Kamiszlo zainauguowała, po dziewięciu miesiącach prób, działalność dziecięca orkiestra. Występuje w niej 32 młodych muzyków w wieku od 7 do 16 lat⁷⁹. W Efrin działa dziecięco-młodzieżowa grupa Arya, która dwa lata temu nagrała teledysk, który możecie zobaczyć na koniec tego artykułu.

Takich młodych artystów jest więcej. Często organizowane są występy i festiwale z ich udziałem, podczas których występują dla swoich rówieśników. Tego typu festiwale odbywały się min. w Kamiszlo⁸⁰. Pierwszy miał tam miejsce latem 2015 roku⁸¹. W Rimelan (Rmaylan) odbyły się trzy edycje takiego festiwalu. Ostatnia trwała tydzień od 5 do 12 września 2017 roku⁸². W październiku 2017 zorganizowano pierwszy festiwal dziecięcy w Kobani⁸³.

Odbywają się również „dorosłe” festiwale. Muzyczne (np. w grudniu 2017 odbyła się duża impreza w Kamiszlo⁸⁴), filmowe⁸⁵, czy teatralne⁸⁶. Te ostatnie były bardzo często organi-

⁷⁸ <http://www.kurdistan24.net/en/news/5d958df2-ad58-4724-897c-b635c14416ea> , <http://www.kurdistan24.net/en/news/745ca862-4635-460a-9c89-20bf8047fee5> , <https://www.facebook.com/center.nahawand> .

⁷⁹ <http://www.kurdistan24.net/en/news/901eac55-fa0c-40b1-9c40-fdf89b7e24ac/VIDEO-Syrian-Kurds-establish-first-children-s-orchestra-in-Rojava> .

⁸⁰ https://twitter.com/Dr_Partizan/status/773227489179164673 , <https://twitter.com/KhoshmanQado/status/630326071615954945> .

⁸¹ <http://kurdishdailynews.org/2015/08/16/kurds-organize-first-childrens-festival-in-rojavar-qamishlo> .

⁸² <http://en.hawarnews.com/talented-child-participates-in-3rd-children-festival> , <http://en.hawarnews.com/3rd-children-art-festival-ended> , <http://www.kurdistan24.net/tr/video/d39ab24d-f14b-4a66-be31-e2ed659460f5> , <http://tr.hawarnews.com/festival-7-gununu-geride-birakti> .

⁸³ <http://en.hawarnews.com/the-euphrates-children-festival-continues-for-2nd-day> , <http://en.hawarnews.com/the-euphrates-children-festival-continue-with-different-shows> , <http://en.hawarnews.com/1st-children-festival-begun-in-the-euphrates-region> .

⁸⁴ <http://en.hawarnews.com/urkesh-festival-a-platform-for-people-to-learn-about-their-cultures> , <http://en.hawarnews.com/arabic-kurdish-syriac-turkmen-songs-on-5th-day-of-urkesh-festival> , <https://www.youtube.com/watch?v=0un2-q2f4aY> , <https://www.youtube.com/watch?v=GMmnPMrYZWs> , <https://www.youtube.com/watch?v=34vuBRF5M2M> , <https://www.youtube.com/watch?v=VxpvWtSrfzY> , <https://www.youtube.com/watch?v=BWs3cSPpIUg> , https://www.youtube.com/watch?v=wd4HJVex1_U , <https://www.youtube.com/watch?v=3rVAhI9Q7a8> , <http://ku.hawarnews.com/mihrecana-orkes-di-roja-duyemin-de-didome> , <http://ku.hawarnews.com/mehricana-orkes-bi-dengen-erebi-u-suryani-ges-bu> , <http://ku.hawarnews.com/mihricana-orkes-bi-dawi-bu> , <http://ku.hawarnews.com/di-roja-3yemin-de-stranen-kurdi-u-erebi-besdarane-cosandin> .

⁸⁵ <https://twitter.com/HosengHesen/status/930548166415482880> , <https://www.youtube.com/watch?v=5Cillgc86ro> .

⁸⁶ https://twitter.com/info_Rojava/status/716926056234622976

zowane w Efrin⁸⁷. Ostatni odbył się w listopadzie 2017 roku⁸⁸. W sierpniu tegoż roku odbył się, także w Efrin festiwal osób niepełnosprawnych⁸⁹. Zorganizowano dwie edycje festiwalu kobiecego, który obejmował min różnego rodzaju warsztaty, przedstawienia teatralne i koncerty, oraz zawody sportowe⁹⁰.

Te ostatnie odbywają się zresztą i przy innych okazjach. Funkcjonują kluby, ośrodki fitness i drużyny sportowe, tak męskie, jak i żeńskie. Np. pierwszą kobiecą drużynę koszykówki w regionie Efrin utworzono 1 marca 2017 roku w Radżu (Rajo)⁹¹. W tej chwili, w marcu 2018 roku, to miasteczko jest atakowane przez turecką armię. Niektóre doniesienia mówią, że udało im się je zdobyć. Zresztą bardzo wiele tego typu form aktywności (np. wystawy malarstwa i rysunku⁹²) miało miejsce w Efrin, które było względnie bezpieczne. Od momentu napaści Turcji nie jest.

Sytuacja medyczna jest ciężka. Brakuje lekarstw i lekarzy, wiele szpitali jest zrujnowanych. Opieka zdrowotną zajmuje się głównie Kurdyjski Czerwony Półksiężyc⁹³. Pomagają zagraniczne organizacje humanitarne⁹⁴, ale jest to przysłowiowa „kropla w morzu potrzeb”. Funkcjonują też prywatne kliniki.

BTW Kurdyjski Czerwony Półksiężyc prowadzi zbiórkę funduszy na pomoc Efrin, więc jeżeli ktoś chce pomóc, to klikajcie tu.

Samorządy pobierają niewielkie podatki od usług. Przykładowo w Kamiszlo jest to równowartość 3 dolarów miesięcznie od restauracji, a 4-5 od kliniki medycznej⁹⁵. Promowana jest gospodarka spółdzielcza⁹⁶ ale inne formy nie są dyskryminowane, a prawo gwarantuje ochronę własności prywatnej.

Sądownictwo oparte jest przede wszystkim na systemie obieralnych komitetów pojedynczych (art. 69 Umowy Społecznej), kwestie dotyczące przemocy wobec kobiet znajdują się w gestii specjalnych komitetów kobiecych. Zabroniona jest poligamia, czy małżeństwa dzieci. Poważne przestępstwa, oraz sprawy nierozstrzygnięte na poziomie komite-

⁸⁷ <https://anfenglish.com/culture/amed-theater-festival-under-all-circumstances-we-are-artists-20037> , <http://www.kurdistan24.net/en/culture/3cfd84f7-b2fb-4370-a8b0-67fcfadbb58f/Syrian-Kurds-hold-theatre-festival-in-Rojava-amid-war> , <http://cantonafrin.com/en/news/view/1593.methane-theater-festival-in-his-final-presentation-bird-hakim.html> , <http://cantonafrin.com/en/news/view/1569.the-start-of-the-methane-festival-in-his-second-season.html> .

⁸⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=6D8Z2RSgVYo> .

⁸⁹ <http://en.hawarnews.com/hope-festival-for-disable-people-continues> .

⁹⁰ <http://en.hawarnews.com/arir-mirkan-festival-chance-to-show-womens-talents> , https://www.dengeamerika.com/a/arir_mihrican/3871117.html .

⁹¹ <http://en.hawarnews.com/female-basketball-team-unique-experience-with-self-initiative> .

⁹² <http://en.hawarnews.com/opening-annual-exhibition-of-art-paintings-in-afirin> , <http://en.hawarnews.com/expressionist-paintings-of-women-in-mourning-came-from-afar-exhibition> .

⁹³ <http://www.heyvasor.com/en> .

⁹⁴ <http://en.hawarnews.com/mobile-hospital-opened-in-ain-issa-camp> , <http://mermt.com/current-projects/ambulance> .

⁹⁵ <https://www.mideastcenter.org/visittothejazeera-canton>

⁹⁶ <https://cooperativeconomy.info/cooperatives-are-taking-root-in-north-syria> , <https://cooperativeconomy.info/the-rojava-revolution-the-revolution-of-economic-achievements-and-return-to-communal-economy> .

tów pojednawczych trafiają do reprezentujących „zawodowe” sądownictwo sądów okręgowych⁹⁷.

Trzy ostatnie akapity zapewne mógłbym trochę rozwinąć, ale nie chcę (na razie) mnożyć treści. Musiałbym albo wydłużyć artykuł (założyłem limit ok 9 tysięcy znaków i staram się tego trzymać), albo dołożyć kolejny, a już wyszło mi dwa zamiast jednego. Zapewne wrócę do tych zagadnień w późniejszym czasie.

Cz. 4: Idea demokratycznego konfederalizmu

„Na Bliskim Wschodzie demokracji nie da się narzucić imperialnymi siłami systemu kapitalistycznego. Mogą one jedynie zniszczyć demokrację. Podstawową potrzebą jest krzewienie demokracji oddolnej. Tylko takie podejście pozwala radzić sobie ze zróżnicowaniem grup etnicznych, religii i klas społecznych. Pasuje też ono do tradycyjnej konfederacyjnej struktury społeczeństwa.” Abdullah Ocalan⁹⁸.

Nadszedł czas by napisać o ideowej stronie rewolucji określanej jako demokratyczny konfederalizm, ocalanizm, lub apoizm. Te dwa ostatnie określenia odwołują się do ideowego ojca demokratycznego konfederalizmu, Abdullaha Ocalana zwanego „Apo”, czyli „Wujek”. Sympatyczny przydomek, aczkolwiek jego właściciel nie zawsze był sympatyczną postacią. W artykule o tureckiej wojnie z Kurdami pisałem, że założona przez Ocalana Partiya Karkerên Kurdistanê, Partia Pracujących Kurdystanu faktycznie była na początku organizacją terrorystyczną. Z kolei jej twórca i lider był bezwzględny wódzem narzucającym swoją wolę i prawdopodobnie nie cofającym się przed fizyczną likwidacją oponentów wewnątrz organizacji. To się zmieniło. Ewoluowały i PKK i jej przywódca. Paradoksalnie silna wodzowska pozycja Ocalana ułatwiła zmiany w organizacji, mimo, że przeobrażenia ideowe nastąpiły już gdy był więźniem państwa Tureckiego.

PKK u swoich początków była typową formacją lewicowo-narodowowyzwoleńczą trzeciego świata. Ideowo marksistowską, aczkolwiek trzeba pamiętać, że takie wybory ideologiczne były efektem dwubiegunowości zimnej wojny, jeżeli dany reżim był wspierany przez USA, opozycja szukała wsparcia w ZSRS. I vice versa. Gdy zakończyła się zimna wojna i upadł ZSRS, zaczął się dla Ocalana i PKK okres redefinicji ideowej, który zaprowadził ich do demokracji. Początkowo typowej demokracji przedstawicielskiej, z czasem demokracji bezpośredniej. Pamiętając o marksistowskich korzeniach PKK można powiedzieć, że Ocalan przeszedł ze strony Marksa, na stronę jego największego antagonisty w łonie I Międzynarodówki – anarchisty Bakunina. Bakunin zarzucał Marksowi, że jego wizja do-

⁹⁷ <https://cooperativeconomy.info/creating-a-participatory-system-of-economic-democracy-in-rojava>

⁹⁸ <https://freelab2014.files.wordpress.com/2015/03/w-strone-demokracji-bezpanstwowej-screenview.pdf>.

proceedzi do jeszcze większego ucisku, do stworzenia dyktatury scentralizowanej władzy partyjnej⁹⁹. Historia udowodniła, że miał rację.

„Żadne państwo, nawet o najbardziej demokratycznych formach, choćby to była najbardziej czerwona republika polityczna, republika ludowa, a właściwie pseudoludowa, gdyż tylko taka forma jest możliwa pod fałszywym szyldem przedstawicielstwa ludu, nie będzie w stanie dać ludowi tego, co mu potrzebne, tj. możliwości swobodnego organizowania się od dołu ku górze w imię własnych interesów. Każde bowiem państwo, najbardziej nawet republikańskie i demokratyczne, nawet pseudoludowe państwo wymyślone przez pana Marksa, w istocie swej jest niczym innym jak tylko aparatem kierującym masami odgórnie, przy pomocy inteligenckiej, a więc uprzywilejowanej mniejszości, która lepiej jakoby rozumie rzeczywiste interesy ludu aniżeli sam lud.” Michał Bakunin¹⁰⁰.

„Zastąpienie jednej władzy państwowej inną nie jest rozwiązaniem. Samo państwo jest środkiem wyzysku. Nie może przynieść demokracji, nie tworzy wolności ani równości. W końcu zawsze zamienia się w ucisk i wyzysk. Państwo pozostaje państwem, bez względu na to, w czyich jest rękach. Wracamy z powrotem do punktu wyjścia. Dlatego ten paradygmat nie jest rozwiązaniem. (..) Realny socjalizm to udowodnił.” Duran Kalkan¹⁰¹.

Wpływ na ewolucję poglądów Ocalana miał przede wszystkim inny teoretyk anarchizmu, Murray Bookchin¹⁰². Bookchin, który też zaczynał jako marksista, by następnie odrzucić doktrynę marksistowską, stworzył wolnościowy municypalizm opierający się na budowie samorządów lokalnych w miastach, oraz kładący bardzo silny nacisk na ekologię, jako tzw. „ekologię społeczną”¹⁰³. Chociaż nigdy nie spotkali się osobiście Ocalan uważa się za ucznia Bookchina. Podobnie jak on przyjął za kluczowe dla przemian społecznych budowanie oddolnej demokracji poprzez rozwijanie lokalnych samorządów mieszkańców. Zaznaczam, że mówimy o prawdziwych samorządach, a nie lokalnej administracji na którą mieszkańcy nie mają wpływu, a która na zachodzie, w tym i Polsce, określa się tym mianem.

„Projekt rewolucyjny musi wyjść od wolnościowej zasady: każda osoba jest kompetentna, żeby zajmować się sprawami społecznymi, czy ściślej rzecz biorąc sprawami społeczności do której należy. (...)”

⁹⁹ http://www.bakunin.pl/pis_marksizm.htm , http://www.bakunin.pl/pis_marksizm2.htm , http://www.bakunin.pl/pis_panstwowosc2.htm .

¹⁰⁰ http://www.bakunin.pl/pis_panstwowosc2.htm .

¹⁰¹ <http://internationalistcommune.com/internationalismtoday-new-form-international-solidarity> .

¹⁰² <https://zielonaanarchia.wordpress.com/2017/01/05/bookchin-ocalan-i-dialektyka-demokracji> .

¹⁰³ Zarys wolnościowego municypalizmu: <http://innyswiat.most.org.pl/09/municypializm.htm> , fragment książki Bookchina „Przebudowa Społeczna”: <https://fakrakow.files.wordpress.com/2016/05/20160516192344803.pdf> .

Wynika z niego, że bez zgromadzeń, na których ludzie zbieraliby się, by bezpośrednio ustalać społeczną politykę, prawdziwa demokracja nie istnieje, a żadne koncepcje samorządu nie mają sensu. W rezultacie polityka nie ma demokratycznej legitymizacji, jeżeli nie jest proponowana, dyskutowana i ustalana bezpośrednio przez samo społeczeństwo – a nie przez jego reprezentantów, czy inne namiastki.

Jej wprowadzanie w życie, administrowanie można pozostawić radom, komisjom, czy kolektywom wykwalifikowanych, nawet wybranych osób, które pod ścisłą kontrolą publiczną i w pełni odpowiedzialne przed formułującymi politykę zgromadzeniami mogą realizować pełnomocnictwo społeczne.” Murray Bookchin¹⁰⁴.

Te lokalne formy demokracji bezpośredniej tworzą w zamyśle Bookchina i Ocalana sieć wzajemnie powiązanych bytów, demokrację wyższego szczebla.

Drugi element inspiracji Bookchinem to ekologia. Demokratyczny konfederalizm przywiązuje do niej wielką wagę. Aczkolwiek, jak już pisałem, z powodu warunków wojennych ten element pozostaje w Rożawie głównie w sferze teorii.

Opisuję tutaj anarchistyczne inspiracje Ocalana, ale trzeba zaznaczyć, że on sam nigdy się za anarchistę nie uważał i przy całym negatywnym podejściu do państwa nie zakłada jego zniesienia. Ocalan jest realistą. Nie widzi szans na obalenie państwa i nie planuje walki z wiatrakami. Rozwój struktur demokracji bezpośredniej ma budować przeciwwagę dla władzy państwowej, a nie ją zastąpić. „Chodzi o zmniejszenie roli państwa i rozszerzenia społeczeństwa demokratycznego”¹⁰⁵ mówi cytowany już Duran Kalkan, członek rady wykonawczej Koma Civakên Kurdistan (KCK – Unia Wspólnot Kurdystanu to organizacja zrzeszająca formacje demokratycznego konfederalizmu we wszystkich czterech zaborach i na emigracji).

„Budowanie demokratycznego konfederalizmu lub demokratycznej autonomii, w realiach, w których żyjemy, dla wszystkich, kobiet, młodzieży i pracowników, jest realizacją demokratycznej i socjalistycznej rewolucji. Nie tworzenie nowego państwa, ale tworzenie społeczeństwa demokratycznego; nie niszczenie obecnego stanu, ale organizowanie demokratycznego społeczeństwa jako przeciwwagi, która ogranicza państwo – taki jest cel.” Duran Kalkan¹⁰⁶.

Z wyżej wymienionych powodów demokratyczny konfederalizm rezygnuje z budowy osobnego państwa kurdyjskiego. Podkreślam ten fakt, bo ciągle można słyszeć zarzuty separatyzmu wobec Rożawy, czy PKK w Turcji. Nie, projekty społeczne o których mówi idea Ocalana, nie mają być realizowane w ramach jakiegoś hipotetycznego państwa kurdyjskiego, ale w ramach już istniejących państw.

¹⁰⁴ <https://fakrakow.files.wordpress.com/2016/05/20160516192344803.pdf>.

¹⁰⁵ <http://internationalistcommune.com/internationalismtoday-new-form-international-solidarity>.

¹⁰⁶ <http://internationalistcommune.com/internationalismtoday-new-form-international-solidarity>.

Podobnie oddolne podejście prezentuje ocalanizm na gruncie gospodarczym. Ocalan krytycznie ocenia kapitalizm, zarówno ten „prywatny” (piszę to w cudzysłowie, gdyż współczesne wielkie korporacje ciężko uznać za prywatne w tradycyjnym rozumieniu¹⁰⁷), jak i państwowy, jak słusznie definiuje gospodarki komunistyczne. Alternatywą ma być gospodarka społeczna, spółdzielcza. I tutaj osobiście widzę spore podobieństwo do innego, tym razem polskiego teoretyka anarchizmu, a zarazem teoretyka i praktyka kooperatywizmu, Edwarda Abramowskiego¹⁰⁸.

Ponownie jednak przypomnę to co pisałem jednej z poprzednich części tego cyklu. Promowanie spółdzielczości nie oznacza represjonowania innych form gospodarki. Umowa społeczna Rożawy chroni własność prywatną¹⁰⁹.

Bardzo ważną rolę w demokratycznym konfederalizmie odgrywa kwestia wyzwolenia kobiet. Aczkolwiek trzeba zaznaczyć, że kobiety odgrywały dużą rolę w PKK na długo przed zdefiniowaniem jej ideologii przez Ocalana. Dr. Necla Acik-Toprak z Uniwersytetu w Manchesterze uważa, że to właśnie kobiety najmocniej wspierały zmiany ideowe wprowadzane przez Ocalana¹¹⁰. To zresztą właśnie on od początku mocno forsował kwestię wyzwolenia kobiet. Przy czym to „na początku” było w mocno autorytarnym stylu, ale jak już pisałem uległo to zmianie.

Ocalan opisuje patriarchalną dominację mężczyzny nad kobietą jako pierwsze zniewolenie w historii¹¹¹. Odwrócenie tego procesu uważa za kluczowe dla budowy wolnego społeczeństwa. To on w 2002 roku utworzył termin dzineologia (kurdyjskie jineoloji, po angielsku jineology). Jin czyli po kurdyjsku kobieta, logos to znane greckie słowo oznaczające naukę, obecne w określeniu wielu dziedzin naukowych. Tutaj także chodzi o naukę, kobiecą naukę.

„Wiele feministek nie dostrzega związków między elementami trójkąta, jaki tworzą patriarchat, kapitalizm i państwo narodowe. Rozdzielając ten trójkąt, widzimy tylko część wroga. W efekcie niektórzy mężczyźni walczą przeciwko kapitalizmowi i państwu narodowemu, ale nie postrzegają patriarchatu jako części problemu. Albo niektóre feministki postrzegają patriarchat jako problem, ale nie widzą, w jaki sposób ta mentalność jest powiązana z państwem i kapitalizmem.” Necîbe Qeredaxî¹¹².

O roli kobiet w rewolucji mam zresztą zamiar napisać osobny tekst. Początkowo planowałem go nazwać „Dzineologia – kurdyjski feminizm”, ale np. Necîbe Qeredaxî, założycielka centrum badawczego dzineologii w Brukseli, twierdzi, że to nie jest po prostu kurdyjski

¹⁰⁷ Polecam tutaj książkę Joel Bakan “Korporacja. Patologiczna pogoń za zyskiem i władzą”.

¹⁰⁸ <http://soo.org.pl/doc/e-book/abramowski-braterstwo-solidarnosc-wspoldzialanie.pdf>.

¹⁰⁹ Art. 43: <http://vvanwilgenburg.blogspot.com/2017/03/social-contract-of-democratic.html>.

¹¹⁰ <https://www.opendemocracy.net/north-africa-west-asia/necla-acik/kobane-struggle-of-kurdish-women-against-islamic-state>.

¹¹¹ http://ocalan-books.com/downloads/EN-brochure_liberating-life-womans-revolution_2017.pdf.

¹¹² <https://roarmag.org/essays/jineology-kurdish-women-movement>.

feminizm¹¹³. Więc chyba nazwę go inaczej. Jak – tego jeszcze nie wiem, może „Rewolucja kobiet”?

Pewnie zauważyliście, że użyłem w tym artykule wielu cytatów. Pisząc o ideach wolę oddawać głos ich autorom i realizatorom, a sobie pozostawiać rolę łącznika między ich wypowiedziami. Zainteresowanych tematem odsyłam do polskiego tłumaczenia jednego z tekstów Ocalana:

W stronę demokracji bezpaństwowej.

Oraz do strony z jego publikacjami w innych językach (niektóre dostępne w online, inne nie):

Ocalan Books.

Mam też zamiar wkrótce przetłumaczyć i wrzucić na Mać wywiad z Duranem Kalkanem, który tu cytowałem. Edit – już jest:

Duran Kalkan: Demokratyczna autonomia przeciwko państwu.

I na koniec jeszcze jeden cytat:

„Państwo narodowe wymaga jednorodności obywateli posługujących się jednym językiem i mających te same korzenie etniczne... Trzymanie się tej wiary nie jest patriotyzmem, ale raczej szowinistycznym nacjonalizmem i bigoterią. Państwo narodowe potępia różnice społeczne, kładzie nacisk na jednorodność, podobnie jak ideologia faszystowska. Dla kontrastu naród demokratyczny jest wielojęzyczny, wieloreligijny, wieloetniczny, wielokulturowy i włącza grupy, oraz osoby o różnych interesach... Odrzuca tożsamość państwa i narodu, widząc każde z nich jako inną formację.” Abdullah Ocalan¹¹⁴.

¹¹³ <https://roarmag.org/essays/jineology-kurdish-women-movement>.

¹¹⁴ A. Ocalan „Prison Writings III. The Road Map to Negotiations”, cytat za M. Tax „Droga w Nieznane”, tłum. A. Pieńkowska, Warszawa 2017

Anarcho-Biblioteka
Dobry pieróg to wywrotowy pieróg

Paweł Ziółkowski
Rewolucja Rożawy i demokratyczny konfederalizm na tle sytuacji na Bliskim Wschodzie
25 lutego 2018 (cz. 1), 2 marca 2018 (cz. 2), 7 maja 2018 (cz. 4)

<https://macpariadka.org/2018/02/25/rewolucja-rozawy-i-demokratyczny-konfederalizm-na-tle-sytuacji-na-bliskim-wschodzie-cz-1-zarys-sytuacji/>,
<https://macpariadkadotorg.wordpress.com/2018/03/02/rewolucja-rozawy-i-demokratyczny-konfederalizm-na-tle-sytuacji-na-bliskim-wschodzie-cz-2-demokratyczna-federacja-polnocnej-syrii/>

pl.anarchistlibraries.net